

Kanaänietisme.

Als Abram komt in het land der Belofte wonen de Kanaänieten in dat land. D.w.z. op deze landstreek staat geschreven: Bezel!

Zooals op onze groote steden, op volksbuurten, op brokken van ons platteland met sikkelen en hamers en vlaggenrood geschreven staat: Bezel! Zij eten ons niet óp, die bewoners, maar zij handelen als die dame, die haar hand afwerend naar mij uitsprekt en bruisch snauwde: Kein Religion!

O, als ik naar die woonkazernes opkijk, zucht ik: Toen woonden de Kanaänieten in dat land!

„Bezel!“ staat ook op den met martelaarsbloed gedrenkten bodem van Vlaanderen en Frankrijk: daar wappert de gele wimpel van den Paus en de roode bloedvlag van het Volksfront.

Wij zijn geneigd vol afkeer de handen op te heffen en te neurien (want om geen aanstoot te geven zingen wij zulke dingen alleen in besloten kring): Wijk, wereldsch gewemel... Maar God zegt van deze landen wat anders. Hij spreekt: Het Land, dat Ik u wijs!

Het Europa, dat God aan Paulus wees of aan Calvijn, het Nederland, dat Hij toonde aan De Cock en Kuyper en Lindeboom, zag er waarlijk nog heel wat ongunstiger uit.

Zoo ongunstig, dat men zou zeggen: Enkele reis Sneltrein—Ur!

Maar het geloof heeft zijn tent gespannen en zijn altaar gebouwd en den Naam Zijns Gods uitgeroepen.

Overigens, die Kanaänieten uit Abrams dagen waren ordentelijke menschen. Zij hielden er geen Arier-paragraaf op na.

Zij hebben Abram niet als een ongewenschten vreemdeling over de grens gezet.

Noch lams heeft deze milde houding Abram niet tot een soort christen-kanaänietisme verleid.

In dien strik is Lot gevallen. Hij heeft de tent vaarwel gezegd en is stedeling geworden. Hij heeft zich laten naturaliseeren. Wel heeft hij zich gegeregd aan hun gedrag, maar hij is gebleven. En zijn kanaänietisme is geëindigd in de spelouk van gebrek en verworping.

Terwijl Abram, staande in zijn Verbondsambt, Kanaän opeischt voor God, tracht Lot den Verbondszegen te exploiteeren ten eigen bate. Hij laat zich zelfs door de burgerij van Sodom in het ambt zetten en zit in de poort. Een echte Real-politicus.

Het gevaar van zulke Verbondsschennissen is in onze dagen wel bijzonder groot.

Niet het geringst op het terrein van Staat en Maatschappij.

Als in het Land, dat God ons wijst, de honger dreigt, dan is de verleiding groot om naar Egypte te gaan als Abram, in plaats van te bidden om de ontsluiting des Verbonds in het land der belofte.

Als Sodom bloeit als de Hof des Heeren, dan worden wij licht verlokt om Gods stappen te verwisselen met de wereldsche cultuur.

Dan gaan wij het program der wereld overnemen, maar wij beginnen het met gebed en wij zingen een versje toe.

God opene onze oogen voor deze Verbondsschennissen en doe ons gelooven dat het leven alleen daar waarlijk bloeit, waar Gods genade-verbond ontsloten wordt.

Alle christen-kanaänietisme in elken vorm zij ons een gruwel.

N. B.

dieper relief, en maakt de waarschuwing er tegen des te indringender. Duidelijk blijkt, dat de vrije school, die tegenover den Staat haar eigen materiële zelfstandigheid zou willen handhaven, bij voorbaat als casus belli voor den nationaal-socialistischen Staat wordt gezien. En het zelfde geldt van de vrije Kerk. Een school en een kerk, die om der wille van de geopenhaarde waarheid de staatsleer, waarop men hier bouwen wil, zou moeten afwijzen, zal bij voorbaat als breekster der „eenheid van de natie“ geoordeeld zijn. En waar de eisch tot onderdrukking van leerstellingen, instellingen en handelingen, „die de eenheid... van de natie... aantasten“ (1, 2, 45/46) hier gesteld wordt in onmiddellijk verband met de opvatting, dat „het algemeen (nationaal) belang“ voorgaat „boven het groepsbelang“ (leidend beginsel der N.S.B.), alsmede in verband met de opvatting, dat „de drang der eenheid“ zich heeft te uiten „in de socialistische gedachte“, wijl immers „eerst door de toepassing van het socialistische beginsel: één voor allen en allen voor één, een natie een ware eenheid zijn kan“ (5, 28, 30), gelijk ook in verband met de theorie, dat de Staat „voor een bepaald volk de manifestatie van zijn hooven-individuele leven is“ (4, 23, 15e duizend), welk woord „manifestatie“ later is vervangen door „verklaring“ (4, 24, 26e—30e duizend), onder gelijktijdige handhaving van de leer, dat de verhouding van individu tot Staat die is van mindere tot meerdere, van het lagere tot het meer verhevene (4, 24), daar is in de samenvoeging van deze

dat Christus na met eer en in de hemelen, en Koninkrijk den werkende nem al dwaaz van ren. Zulk een ontmoet. Maar s het komt lo Pinksteren? van gelooven, n herinnering en geschieden, ren. Maar als al hooren zeg-raal verandert, dwaasheid.

eerst zien en et woord van onderwerpen Jezus aan ons et woord van zullen wij het wij er midden s. Pas als wij s in den weg nbaringsgezag, Christus. Die met ods verkon- van ons leven. ie het knapste hij, die het VOORWAAR

ne leer, k beschouwen, des eeuwigen un Heer, ijkheden gezien, gen.

trouwen. koninkrijk ont-

v. d. B.

EVEN
punt van bro-

e beweging is, gereformeerde Synode eenigs, dan thans het umers verscheen „nationaal-socialistische duizendtal). richte wereld- en in programtpunt diende te berus- van den natione-zeze wereld- en het christe-nspraak. En dogd, onder vele : „Is de N.S.B. , dat deze bro-was aangekon-re 4 (bl. 5) als gediend, terwijl atsleer-in-proeve leveren, dat een estaanbaar was als (nog maar) n werd officieel dateerde nieuwe hlijnen“ waren in brochure 3... or“ brochure 3

te gaan, stellen allen-verklaring gelijke zuivering schap der N.S.B. k van karakter kennend te zijn de volgende: re 3 wordt niet arin aangegeven ch door de be- en de daaruit n concreet- Brochure 5 wil een concre-raag, of dit mo-ten slechts naar bliken, of men dan neen; ring, dat in de

periode vóór de vervallen-verklaring van brochure 3, derhalve mede onder-inwerking van deze brochure, de N.S.B. „principieel“ „overwonen“ heeft „tegen al“ haar „tegenstanders“; heel het getier der z.g. rechtsche partijen heet „niet veel meer dan hol lawaai“ (5, 6); „binnen vier jaar“ (derhalve mede door brochure 3) is het — volgens N.S.B.-verklaring — de „Beweging gelukt“, „principieel al haar tegenstanders te verslaan op alle punten en op alle fronten“; het verzet tegen brochure 3 is daarmee als ijdel en voos gebrandmerkt;

c. hetzelfde geldt van de bewering, dat brochure 4, welke niet vervallen verklaard is, „als het ware een officiële interpretatie op het vroegere“ is, weshalve het „ondenkbaar“ genoemd wordt, „dat een beschouwing over brochure 3 recht op wetenschappelijke waarde heeft, die niet tevens ook brochure 4 behandel“t. Deze woorden van den heer Mussert („Volk en Vaderland“, 16 Juni 1934, bijvoegsel achter brochure 3, bl. 8) onderschrijf ik gaarne; doch tevens meen ik, dat diens hier geciteerde volzin zelf alle „recht op wetenschappelijke waarde“ verliest, als men er niet aan toevoegen kan de beide woorden: „en omgekeerd“. Brochure 4, m.a.w. is niet te behandelen zonder brochure 3. En een gehandhaafde interpretatie van een vervallen-verklaarde brochure bewijst, dat de vervallen-verklaring zelf geen werkelijke ommekeer beteekent;

d. in verband daarmee verdient het nu dubbele aandacht, dat brochure 4, d.w.z. de officiële interpretatie óók van brochure 3, met nadruk verzekert, „dat de beginselen der N.S.B. een onverbreeklijk geheel vormen, en het eene beginsel zonder het andere ondeugendlijk zou worden“;

e. tevens is op te merken, dat, gelijk de publicatie van brochure 4 (de interpretatie óók van 3) als moment in den „groei“ der N.S.B. is aangemerkt door haar zelf (Inleiding op 4), alzoo óók de verschijning van brochure 5 is aangeduid als een bewijs (niet van bekeering of omkeer, doch) van „geestelijken groei“ der Beweging. Precies dezelfde formule, als waarmee 4 werd ingeleid (de officiële interpretatie op 3) is óók gebezigd ter inleiding op 5 (vgl. 5, 7). De vervanging van brochure 3 door brochure 5 is derhalve niet een zakelijke terugnemng van een thans verworpen staatsleer, teneinde een andere (als brochure 3) er voor in de plaats te zetten, doch is een plaatsing van brochure 5 naast de officiële interpretatie van 3; waarom dan ook door den heer Mussert d.d. 2 Maart 1935 deze brochure 3 (nadat ze achter af reeds proeve van staatsleer genoemd was) wordt aangeduid als „eerste proeve“ van een staatsleer. Is zij nu inderdaad een „eerste“ proeve, dan is een tweede, een derde, een vierde mogelijk; anders had het spreken van een „eerste“ proeve geen zin. En zoo valt slechts te constataeren, dat de N.S.B. weigert schaamrôod te worden; dat zij met de vervallen-verklaring van brochure 3 allermint een acte van bekeering heeft gegeven; hetgeen trouwens niet alleen uit de nummering van haar brochures (1—5) en uit die van haar „proeven“ van staatsleer in verleden of toekomst blijkt, doch ook evident is uit haar verzekering (5, 7), dat zij in de periode, voorafgaande aan de formeele vervallen-verklaring van brochure 3, haar tegenstanders principieel verslagen, en ook aan „alle belijdende christenen“ de „steekhoudende argumenten“ ontvomen meent te hebben. Trouwens, ook nog na de verschijning van brochure 4 (en de aposteriori gegeven qualificatie van 3 als proeve van staatsleer) heet brochure 3 nog „onze staatsleer“ („Volk en Vaderland“, 9 Juni 1934, officieel Bijvoegsel bij brochure III, dd. Juli 1934, bl. 1, vgl. bl. 7, art. 16 Juni 1934);

f. ten overvloede kwam de leiding der N.S.B. herhaaldelijk verzekeren, dat brochure 3 feitelijk allermint een conflict met het christelijk geloof behoeft te beteekenen. Niet aan haar inhoud, doch aan de „vinnigheid“ (4, 5) en de „schijnheiligheid“ en „kwaadwilligheid“ (bijvoegsel 3, bl. 1) der „pharizeers en schriftgeleerden“ (5, 5; bijvoegsel 3, 1), óók van „Gereformeerde zijde“ (bijvoegsel 3, 2), of van de zijde van „den Gereformeerden Godsdienst“ (bijvoegsel 3, 6) geeft het volgens haar gelegen, dat er ook tusschen dezen „godsdienst“ en brochure 3 een conflict is gekomen; waren evenwel de belijders van dezen „gereformeerden godsdienst“ maar minder van „machtsbegeerte“ beheerscht geweest, dan zou elk conflict met brochure 3 uitgebleven zijn. Wat in brochure 3 zelf, mirabile dictu, is beweerd, dat n.l. het daar gegeven betoog „zuiver formeel“ gehouden is (3, 10), dat is later herhaald: deze brochure is „opzettelijk vrij gehouden“ (zoo heet het, bijvoegsel 3, 4) „van alles, wat die verhandeling in conflict met religieuze opvattingen zou kunnen brengen“; ze is immers „met opzet abstract gehouden“ (ibidem). „Elk religieus conflict“ heeft men daarin, evenals „elk theologisch dispuut“, willen voorkomen (ibidem). Uit dergelijke nadrukkelijke verzekeringen blijkt, dat de leiding der N.S.B., al heeft zij brochure 3 vervallen verklaard, nog steeds van oordeel is, dat de daarin voorgedragen leeringen feitelijk hem, die de geopenbaarde waarheid Gods gelooft, allermint daarmee materiële in conflict brengen. En deze meening is voor deze leiding zelf typeerend. Want al zijn we in dit artikel niet op den inhoud van brochure 3 zelf ingegaan, omdat wij dit na al wat daarover in ons blad geschreven is, volkomen overbodig achten, en omdat deze brochure het merk der onchristelijkheid en der verloochening der gereformeerde belijdenis op elke bladzijde duidelijk ver- toont, wie deze brochure naar den inhoud vrij van aanstoetsstenen voor den belijdenden christen houdt, be- wijst daarmee, voor het Woord Gods geen plaats te hebben, en de gereformeerde belijdenis in alle punten,

gelijk ook in al haar onderstellingen, in het aangezicht te weerspreken. Voor de bewijsvoering in dezen ver- wijzen we naar den inhoud der brochure zelf en naar hetgeen daarover reeds geschreven werd;

g. het onchristelijk karakter der N.S.B. meen ik dan ook te moeten blijven praetendeeren, ook na lezing en overweging van enkele volzinnen, die in brochure 5 als bewijs van het tedeend moeten dienst doen. Het heet daar (5, 33): „wanneer het Nederlandsche Nationaal-Socialisme ondanks de talrijke verschillende confessioneele gezindheden... de Volkseenheid op den voorgrond stelt om sociale(n) vrede en samenwerking te scheppen, dan moet het terrein van Godsdienst en Kerk als zoodanig onbetreden blijven“. Maar dit is uit dezen mond geen nieuwe verzekering, die tegen vroegere, bedenking gevende uitlatingen, in zou gaan. Integendeel, reeds in brochure 3 is „volledige godsdiensten-gewetensvrijheid“ toegezegd (3, 4); in brochure 4 (bl. 16), de officiële interpretatie van 3 (zie boven), was de „volledige vrijheid van overtuiging“ wederom beloofd, gelijk ook in het bijvoegsel achter brochure 3 (bl. 4) nog was verzekerd, d.w.z. na verschijning van brochure 4, interpretatie van 3, dat de N.S.B., geloofsen gewetensvrijheid erkennende, zich „angstvallig heeft te onthouden van alles, wat zweemt naar bemoeienis op religieus terrein“. Iets nieuws beteekent de geciteerde verklaring uit brochure 5 derhalve niet.

We komen tot de onmiddellijk daarop volgende woorden: „God heeft in de wereld twee machten ingesteld, de Kerk en den Staat, om de waarheid uit te spreken, de vrees Gods te leeren, het recht te handhaven en de menschen door rechtvaardigheid en liefde tot Volkseenheid te verbinden“. Maar wat zegt ons dit? In den cyclus der N.S.B.-papieren zegt het ons niets. Want de „God“ van wien hier sprake is, is niet de persoonlijke God der Nederlandsche geloofsbelijdenis. Niet „onze goede God“, die „uit oorzaak der verdorvenheid des menschelijken geslachts, koningen, prinszen en overheden verordend heeft“ (art. 36), doch hij is in de N.S.B.-taal „de drijfkracht van het nationale zedelijke leven“ (4, 16). Zeker, we erkennen de mogelijkheid, dat het spreken van God als drijfkracht goed bedoeld kan zijn; doch in het raam eener „Beweging“, die als zoodanig slechts de erkenning van het bestaan van „verheven ordeningen boven de materie“ van haar leden, en derhalve ook van de door hen gehoopte Staatsleiding vordert, is de door de Kerk steeds afgewezen qualificatie van God als drijfkracht omineus, en beteekent alle andere terminologie, ook als zij (5, 33) God „Schepper, Heer en Onderhouder“ noemt, niets meer en niets beters dan b.v. de spreektrant der vrijmetselarij, die God als „Opperbouwheer des heelals“ eert, zonder daarin nog de christelijke belijdenis van schepping, val en verlossing, van eersten en tweeden Adam te eeren. Van N.S.B.-zijde zelf verklaart men: „zoodra men deze verhoudingen“ (van religie, zedelijke gezindheid, staat) „nader gaat doordenken, komt men in relatie met concrete godsdienstige beginselen“. „Het is“, zoo vervolgt men dan, „het is eenmaal een feit, dat men daarmee direct in conflict komt met een of ander dogma van een of meer onzer vele Christelijke Kerken. Men kan in religionibus (!) niets zeggen of minstens één kerkleer neemt er aanstoot aan“ (bijvoegsel 3, 4). Waar nu de N.S.B. zegt, zich buiten zulke conflicten te willen houden, daar zou het tastbare dwaasheid zijn, als iemand in formules als hierboven geciteerd, een gereformeerden inhoud zou trachten te leggen of ze daarmee zou willen verbinden. De geciteerde uitspraak over God, die Kerk en Staat heeft „ingesteld“, is gevat in een reeks van zeer vele andere uitspraken, welke elke nadere confessioneel bepaalde uitlegging bij voorbaat uitsluit; óók deze uitspraak zelve bedoelt nog steeds „zuiver formeel“ te blijven, een „abstractie“, zonder materiële inhoud. Bovendien komt de geciteerde formule, zoodra men maar haar exegese op N.S.B.-standpunt geeft, zelf in strijd met de gereformeerde belijdenis. Wanneer toch door de N.S.B. verzekerd wordt, dat zool- Kerk als Staat „tot Volkseenheid verbinden moeten“, dan dient terwille van een goede exegese dezer woorden te worden gerekend met haar verklaring (4, 19, 20), dat elke opvatting, volgens welke het „de Kerk alleen is, die naast de ouders rechten heeft ten aanzien van de opvoeding der jeugd“ een ontkenning is van „de betekenis van de eenheid der natie en van het recht van den Staat, om die eenheid te verzekeren“, alsmede met haar eigen verwijzing naar buitenlandsche voorbeelden van interpretatie van dit „eenheidsbegrip“. „Overal waar het Fascisme door de natie als regeersysteem is erkend“, zoo lezen we (4, 20) „is het haar (zijn) eerste taak, de samenwerking tusschen Kerk en Staat te verzekeren“. „Noch de Staatsschool met uitsluiting van kerkelijken invloed, noch de kerkelijke school met uitsluiting van den invloed van den Staat, behooren“ — aldus nog steeds de N.S.B. — „in een Fascistischen Staat thuis, omdat zoowel de eene als de andere opvatting onvermijdelijk vroeg of laat tot een conflict leidt tusschen Kerk en Staat. Op het kind uit een geloovig gezin heeft de Kerk rechten... maar het kind behoort ook aan de natie; dus rust ook op den Staat de plicht er tegen te waken, dat het kind wordt opgevoed, zonder dat het inzicht krijgt in de groote betekenis van de natie en in de maatschappelijke plichten, die hij (zij) in de toekomst zal hebben te vervullen“ (4, 20). Met kracht wil de N.S.B. zich keeren tegen „iedere poging, om den Staat bij de opvoeding der jeugd de rol toe te bedeeelen van erbutenstaanden toeschouwer“ (ibidem). Hier blijkt dus duidelijk, dat de Staat op het onderwijs ook zakelijken invloed oefenen wil; en de openhartige verwijzing naar het buitenlandsche voorbeeld geeft aan dit programtpunt te